

RODOVÁ ROVNOST —

NOVÉ OTÁZKY, NOVÉ VÝZVY

Bratislava, 18.11.2008

*Pomoc ženám v krízových
situáciách z pohľadu
sociálnej pracovníčky*

PhDr. Jana ANDRUCHOVÁ, PhD.

Vedúca oddelenia SPOD a sociálnej kurately

Pomoc ženám v 4. rovinách

- ✓ SOCIÁLNA
- ✓ PRÁVNA
- ✓ EKONOMICKÁ
- ✓ PSYCHOLOGICKÁ

rovina

SOCIÁLNA

Právne normy upravujúce sociálnu rovinu:

- 1) Zákon o sociálnej pomoci č. **195/1998** Z.z. v znení neskorších predpisov
- 2) Zákon o sociálnych službách
- 3) Zákon č. **305/2005** Z.z o SPOD a sociálnej prevencii a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- 4) Zákon č. **36/2005** Z.z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov

1. Zákon o sociálnej pomoci č. 195/1998 Z.z. v znení neskorších predpisov.

ÚPSVaR vykonáva:

- *sociálnu prevenciu*
- *poradenstvo pri riešení rodinných a sociálnych problémov*
- *poskytuje sociálne služby*

§ 27 Domov pre osamelých rodičov (DOR)

DOR môže poskytovať bývanie a poradenstvo

- osamelému rodičovi maloletého alebo osamelému rodičovi s maloletým, ktorých život alebo zdravie sú ohrozené alebo je ohrozená výchova maloletého
- osamelej tehotnej žene, ktorá sa ocitla v sociálnej núdzi spôsobenej stratou rodinného prostredia

- ## § 30 Útulok – v útulku možno poskytovať starostlivosť občanovi, ktorý je bez prístrešia a
- je v hmotnej núdzi
  - sa zrušila ÚV alebo ochranná výchova po dosiahnutí plnoletosti
  - V útulku možno poskytovať starostlivosť aj občanovi, na ktorom je páchané násilie osobou, s ktorou žije v domácnosti

2. Zákon o sociálních službách

Poskytuje:

- *Sociální poradenstvo*
- *Špecializované sociální poradenstvo*

Sociálne služby podľa druhu

- a) sociálne služby na zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb v zariadeniach, ktorými sú
- nocľaháreň,
  - útulok,
  - domov na pol ceste,
  - nízkoprahové denné centrum,
  - zariadenie núdzového bývania

b) sociálne služby na podporu rodiny s deťmi,
ktorými sú:

- ❑ pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa a podpora zosúladovania rodinného života a pracovného života,
- ❑ poskytovanie sociálnej služby v zariadení dočasnej starostlivosti o deti,
- ❑ poskytovanie sociálnej služby v nízkoprahovom dennom centre pre deti a rodinu,

c) sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku, ktorých je niekoľko.

Nocláháreň

V nocláhárni sa fyzickej osobe, ktorá nemá zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb a ktorá nemá zabezpečené ubytovanie alebo nemôže doterajšie bývanie užívať, sa poskytujú základné služby.

Útulok

V útulku sa fyzickej osobe, ktorá nemá zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb a ktorá nemá zabezpečené ubytovanie alebo nemôže doterajšie bývanie užívať, sa poskytujú základné služby.

Zariadenie núdzového bývania

V zariadení núdzového bývania sa poskytuje sociálna služba fyzickej osobe, na ktorej je páchané násilie, fyzickej osobe, ktorá je obeťou obchodovania s ľuďmi, osamelej tehotnej žene a rodičovi alebo rodičom s deťmi, ktorí nemajú zabezpečené ubytovanie alebo nemôžu z vážnych dôvodov užívať bývanie, a fyzickej osobe, ktorá dovŕšila dôchodkový vek alebo ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a nemá zabezpečené ubytovanie alebo nemôže z vážnych dôvodov užívať bývanie.

Ak je potrebné chrániť život a zdravie fyzickej osoby, na ktorej je páchané násilie a fyzickej osoby, ktorá je obeťou obchodovania s ľuďmi, zabezpečuje sa v zariadení núdzového bývania utajenie miesta jej ubytovania a jej anonymita.

3. Zákon č. 305/2005 Z.z o SPOD a prevencii a

o zmene a doplnení niektorých zákonov

- **§ 62 krízové stredisko**

Zabezpečuje vykonávanie opatrení ak sa dieťa, rodina, alebo plnoletá fyzická osoba nachádza v krízovej životnej situácii.

4. Zákon č. 36/2005 Z.z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Článok 4 Základných zásad:

- Rodičia majú **právo** vychovávať deti v zhode s vlastných náboženským a filozofickým presvedčením a **povinnosť** zabezpečiť rodinné a pokojné prostredie.
- § 18 Manželia sú si v manželstve **rovní** v právach a povinnostiach. Sú povinní žiť spolu, byť si verní, vzájomne rešpektovať svoju dôstojnosť, pomáhať si, starať sa spoločne o deti a vytvárať zdravé rodinné prostredie.

ÚPRAVA PRÁV A POVINNOSTÍ - súd pri rozhodovaní pri výkone rodičovských práv a povinností alebo pri schvaľovaní dohody rodičov vždy prihliadne na záujem maloletého dieťaťa, najmä na jeho citové väzby a vývinové potreby a stabilitu budúceho výchovného prostredia.

§ 37 Výchovné opatrenia

Nevhodné správanie sa detí, ako aj porušovanie povinností rodičov, alebo zneužívanie ich práv môže **každý** oznámiť orgánom SPOD, obcí alebo súdu.

- vhodným spôsobom napomenie maloleté dieťa, rodičov a iné fyzické osoby, ktoré svojím správaním ohrozujú, alebo narušujú jeho riadnu výchovu
- uloží maloletému dieťaťu a jeho rodičom povinnosť podrobiť sa sociálnemu alebo odbornému poradenstvu v špecializovaných zariadeniach

§ 38 Zásahy do rodičovských práv a povinností

Ak rodič zneužíva svoje rodičovské práva a povinnosti najmä týraním, zneužívaním, zanedbávaním maloletého dieťaťa, alebo iným zlým zaobchádzaním s maloletým dieťaťom, alebo výkon rodičovských práv a povinností napriek predchádzajúcim upozorneniam závažným spôsobom zanedbáva, súd pozbaví rodiča výkonu rodičovských práv.

§ 71 Vyživovacia povinnosť medzi manželmi

Manželia majú vzájomnú vyživovaciu povinnosť. Ak jeden z manželov túto povinnosť neplní, súd na návrh niektorého z nich určí jej rozsah tak, aby životná úroveň oboch manželov bola v zásade rovnaká.

§ 72 Príspevok na výživu rozvedeného manžela

Rozvedený manžel, ktorý nie je schopný sám sa živiť, môže žiadať od bývalého manžela, aby mu prispieval na primeranú výživu, podľa svojich schopností, možností a majetkových pomerov.

Príspevok možno priznať najdlhšie na dobu 5 rokov odo dňa právoplatnosti rozhodnutie o rozvode.

Je to možné výnimočne predĺžiť, ak je osoba alebo dieťa o ktoré sa stará s dlhodobo nepriaznivým zdravotným stavom.

§ 75 Výživné

Pri určení výživného súd prihliadne na odôvodnené potreby oprávneného, ako aj na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného.

Zákon č.305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kurately a o zmene a doplnení niektorých zákonov

- ☞ **§ 6** Všetky orgány sú povinné dbať na to, aby nedochádzalo k ohrozovaniu alebo porušovaniu práv dieťaťa.
- ☞ **§ 7** Každý je povinný upozorniť orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na porušovanie práv dieťaťa.
- ☞ **§ 8** Dieťa na právo požiadať o pomoc pri ochrane svojich práv orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, iný štátny orgán, ktorý je príslušný chrániť práva a právom chránené záujmy dieťaťa aj bez vedomia rodičov. Všetky orgány sú povinné poskytnúť dieťaťu okamžitú pomoc pri ochrane jeho života a zdravia, vykonať opatrenia na zabezpečenie jeho práv a právom chránených záujmov

§ 11 Opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na predchádzanie vzniku krízových situácií v rodine a na obmedzovanie a odstraňovanie negatívnych vplyvov

- a) ponúknutie pomoci dieťaťu, rodičom alebo inej plnoletej osobe alebo ponúknutie sprostredkovania pomoci pri riešení výchovných problémov
- b) sledovanie negatívnych vplyvov pôsobiacich na dieťa a rodinu, zisťovanie príčin ich vzniku a vykonávanie opatrenia na obmedzenie pôsobenia nepriaznivých vplyvov.
- c) organizovanie alebo sprostredkovanie účasti na programoch zameraných na plnoleté fyzické osoby, ktoré svojím správaním ohrozujú členov rodiny.

rovina

PRÁVNÁ

Právne normy upravujúce právnu rovinu:

- 1) Trestný zákon č. **140/1961 Zb.** v znení nesk. predpisov
- 2) Trestný poriadok **141/1961 Zb.** v znení nesk. predpisov
- 3) Občiansky zákonník 40/1964 Zb. v znení nesk. predpisov
- 4) Občiansky súdny poriadok 99/1963 Zb. v zn.n.p

1) TRESTNÝ ZÁKON (140/1961 Zb)

V § 72 bola rozšírená možnosť uložiť páchateľovi ochranné liečenie a aj v prípade, keď páchateľ spáchal násilný trestný čin voči blízkej osobe alebo zverenej osobe, ak možno vzhľadom na osobu páchateľa dôvodne predpokladať, že bude v násilnom konaní pokračovať

- blízkou osobou na účely tr. činov násilia sa rozumie aj bývalý manžel, druh, bývalý druh, rodič spoločného dieťaťa a osoba, kt. s páchateľom žije alebo žila v spoločnej domácnosti,
- zákaz priblížiť sa k poškodenému na vzdialenosť menšiu ako 5 m a zdržiavať sa v blízkosti obydlija poškodeného. Je to možné uložiť páchateľovi tr. činu,
- vo viacerých skutkových podstatách tr. činov boli zvýšené sadzby trestov odňatia slobody, ak je tr. čin spáchaný na blízkej osobe, alebo osobe, kt. je v jeho starostlivosti,
- bolo prijaté úplne nové znenie § 215 – týranie blízkej a zverenej osoby
- názov skutkovej podstaty tr. činu Pohlavné zneužívanie sa zmenil na Sexuálne zneužívanie

2) TRESTNÝ PORIADOK

⇒ v prípade tr. činov spáchaných voči blízkej osobe alebo zverenej osobe, ak je poškodený maloletá osoba, sa za opatrovníka ustanoví najmä orgán poverený starostlivosťou o mládež alebo zástupca občianskeho združenia so zameraním na ochranu ľudských práv

⇒ ak je ako svedok vypočúvaná maloletá osoba, ak ide o tr. čin spáchaný voči blízkej osobe alebo zverenej osobe, alebo je zrejmé z okolností prípadu, že opätovná výpoveď maloletej osoby môže byť ovplyvnená, alebo je odôvodnený predpoklad, že výsluch by mohol ovplyvňovať duševný a mravný vývoj maloletej osoby

⇒ ak bola vypočúvaná maloletá osoba podľa odseku 3, v konaní pred súdom sa pri vykonávaní tohto dôkazu postupuje podľa § 212, výsluch tohto svedka možno v konaní pred súdom možno vykonať len výnimočne

⇒ V § 163 ods. 1 sa vypúšťajú slová „násilia proti skupine obyvateľov a proti jednotlivcovi podľa § 197a, 221, obmedzovania osobnej slobody podľa § 231 ods. I vydierania podľa § 235 ods. I, porušovania domovej slobody podľa § 238 ods. I, a slová a trestné stíhanie pre trestný čin znásilnenia podľa § 241 ods. I proti tomu, kto je alebo v čase spáchania činu bol vo vzťahu k poškodenému manželom alebo druhom

3) OBČIANSKY ZÁKONNÍK

□ Ak sa z dôvodu fyzického alebo psychického násilia, alebo hrozby takéhoto násilia vo vzťahu k manželovi alebo k blízkej osobe, ktorá býva v spoločnom dome alebo byte, stalo ďalšie spolužitie neznesiteľným, môže súd na návrh jedného z manželov obmedziť užívacie právo druhého manžela k domu alebo bytu patriacemu do bezpodielového spoluvlastníctva, prípadne ho z jeho užívania úplne vylúčiť

□ ak sa z dôvodu fyzického násilia alebo psychického násilia, alebo hrozby takýmto násilím vo vzťahu k manželovi alebo rozvedenému manželovi ako spoločnému užívateľovi bytu a k blízkej osobe, ktorá v spoločnom byte býva, stalo ďalšie spolužitie neznesiteľným, môže súd na návrh jedného z manželov alebo rozvedených manželov obmedziť užívacie právo z nich, alebo ho z jeho užívania úplne vylúčiť.

□ ak sa rozvedený manžel za trvania manželstva alebo po rozvode manželstva voči druhému manželovi alebo blízkej osobe, ktorá býva v spoločnom byte, dopúšťala alebo odpúšťala fyzického alebo psychického násilia, súd rozhodne, že mu bytová náhrada nepatrí

4) OBČIANSKY SÚDNY PORIADOK

- O predbežnom opatrení rozhodne súd bez zbytočného odkladu, najneskôr do 30 dní od podania návrhu na vydanie predbežného opatrenia(NVPO). Ak súd rozhoduje o NVPO, týkajúceho sa maloletých detí alebo osôb ohrozených násilím, rozhodne bez zbytočného odkladu najneskôr do 7. dní od podania NVPO, ak tento návrh nemá náležitosti (§ 79 ods.1) lehota siedmich dní sa počíta od odstránenia väd tohto návrhu
  - Ak odvolací súd zruší rozhodnutie súdu 1.stupňa, kt. rozhodol o NVPO, súd opätovne rozhodne o predbežnom opatrení v lehotách uvedených v odseku 2.
    - nevstupoval dočasne do domu alebo bytu, v kt. býva osoba blízka alebo osoba, kt. je v jeho starostlivosti alebo vo výchove, vo vzťahu ku ktorej je dôvodne podozrivý z násilia
    - súd rozhodne o odvolaní proti rozhodnutiu o NVPO podľa § 76 ods. 1 písm. g) bez zbytočného odkladu, najneskôr do 30 dní od jeho podania alebo od odstránenia jeho väd. Predseda senátu súdu 1. stupňa predloží vec bez väd odvolania (§ 209) odvolaciemu súdu najneskôr do 15 dní po uplynutí lehoty na odvolanie

rovina

EKONOMICKÁ

Ekonomická pomoc

1. Osoby, ktoré majú príjem zo závislej činnosti

- Výživné pre detí – náhradné výživné
- Výživné medzi manželmi
- Výživné rozvedeného manžela

2. Bez príjmu

- Zákon č. 599/2003 Z.z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- Zákon č. 600/2003 Z.z. o prídavku na dieťa
- Zákon č. 235/1998 Z.z. o príspevku pri narodení dieťaťa

Jednotlivec	~~1 760,-~~ Sk
Jednotlivec s dieťaťom alebo najviac so 4 deťmi	~~3 300,-~~ Sk
Dvojica bez detí	~~3 060,-~~ Sk
Dvojica s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi	~~4 520,-~~ Sk
Jednotlivec s viac ako 4 deťmi	~~4 800,-~~ Sk
Dvojica s viac ako 4 deťmi	~~6 060,-~~ Sk
Tehotná žena od zač. 4 mesiaca	~~390,-~~ Sk
Rodič dieťaťa do jedného roku veku	~~390,-~~ Sk
Príspevok na zdravotnú starostlivosť	~~60,-~~ Sk
Aktivačný príspevok	~~1 900,-~~ Sk
Ochranný príspevok	~~1 900,-~~ Sk

/ochranný príspevok nepatrí ak má aktivačný príspevok/

Príspevok na bývanie:

Jednotlivec	~~1 570,-~~ Sk
Dvojica (rodina)	~~2 510,-~~ Sk

rovina

PSYCHOLOGICKÁ

Človek vystavený násiliu má pocit bezmocnosti, straty kontroly a rozhodovania o vlastnom živote.

V procese pomoci ide preto o to, aby sme spoločne s týranou ženou premysleli také možnosti konania, ktoré jej pomôžu znova nadobudnúť kontrolu nad vlastným životom.

- ✘ *získavanie a podporovanie ženy*
- ✘ *ženu postihnutú násilím brať vážne, veriť jej a dať jej najavo, že jej chceme pomôcť bez toho aby sme ihneď dávali rady alebo ponúkali unáhlené riešenia*
- ✘ *už na začiatku vyjadriť, že ju akceptujeme, že sa môže slobodne vyjadrovať a prostredníctvom rozprávania vlastného príbehu môže získať odstup od svojej situácie a vytvoriť si o situácii jasnejší obraz*

- ✘ zaručiť žene diskretnosť, mlčanlivosť, dohodnúť s ňou všetky kroky,*
- ✘ je potrebné si uvedomiť, že žena postihnutá násilím možno už dlhú dobu žije v tejto situácii a dokáže ju rôznymi spôsobmi zvládať*
- ✘ čas je dôležitým faktorom pri podpore žien*
- ✘ soc. pracovníci ľahko urobia chybu tým, že chcú konať rýchlo alebo chcú situáciu rýchlo zmeniť, pretože majú pocit, že je neúnosná*
- ✘ poskytnúť informácie o jej právach, sociálnej a finančnej pomoci, ubytovacích možnostiach, podpore pre deti ap.*

Špeciálne odporúčania pre ženy

- ❖ vysvetlite svojim deťom, že už nemôžete ďalej znášať násilie, aby sa mohli prispôbiť zmenenej situácii
- ❖ ak musíte opustiť spoločný byt, vezmite so sebou deti, ak chcete požiadať o zverenie do výchovy
- ❖ hovorte s deťmi o svojom rozhodnutí, a ak je to možné, zabaľte aj veci, ktoré sú potrebné pre deti

Ak sa obávate, že by muž mohol uniesť deti, aby mohol na vás vyvíjať nátlak a prinútiť vás k návratu, sú nevyhnutné *d'alsie opatrenia*

- ✦ požiadajte súd o nariadenie predbežného opatrenia o zverení detí do vašej výchovy
- ✦ odložte doklady detí na bezpečné miesto
- ✦ kópie všetkých súdnych rozhodnutí noste pri sebe
- ✦ zabezpečte si aktuálnu fotografiu svojho manžela a detí
- ✦ informujte o situácii osoby, ktoré sa o vaše deti starajú (učiteľky a pod.)
- ✦ porozprávajte sa s deťmi o tom, ako by mohli v takejto situácii reagovať

Ďakujem za pozornosť

PhDr. Jana Andruchová, PhD.

ÚPSVaR Humenné